

Zărandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB.

<p>APARE SUB CONDUCEREA COMITETULUI:</p> <p>C. SPOREA, dir. școlii Normale Deva, I. INDREI protopopul Zărandului, V. PETRESCU-LIVADEA, inginer de Mine Brad, I. SĂNTINBREANU, învățător fost rev. școlar.</p>	<p>REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BRAD.</p> <p>ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei, Instituțiuni și bănci 150 lei. Muncitorii minieri 50 lei.</p>	<p>APARE ÎN FIECARE JOI</p> <p>REDACTOR RESPONSABIL: G. E. CAMBER</p>
---	--	---

Paștele

Paștele...
Cuvânt magic, cuvânt ce trezește sute de imagini, cuvânt ce vorbește tuturor sufletelor creștinești, cuvânt înțeles și de cei mici și de cei mari, de cei bogați ca și de cei săraci, de cei puternici ca și de cei umili.

Singurul cuvânt poate, priceput de o potrivă de cei ignoranți ca și de cei învățați, dar simțit poate mai adânc de cei d'întăiu, decât de cei din urmă.

Paștele...
Cuvânt mistic, cuvânt de regenerare sufletească, cuvânt de împăcare cu tine însuși ca și cu semenii tăi.

Cuvânt de duioșie, dar și de mândrie, căci te îmbracă — măcar pentru o zi — în fiecare an, cu o haină imaculată de blândețe și bunătate, de îngăduire și de iertare, chiar dacă a doua zi revenim din nou la haina noastră obicinuită, de prefecătorie și invidie și dușmănie. Cuvânt care-ți dă suprema bucurie de a te simți — măcar o zi în an — mai bun, mai iubitor, mai aproape de Dumnezeu.

Paștele...
Cuvânt simbolic, cuvânt de pătimire, dar și de resuscitare, cuvânt de sacrificiu, dar și de izbândă.

Amintirea brațelor divine desfăcute pentru răstignire, cari au devenit simbolul brațelor ce se deschid pentru îmbrățișare.

Amintire care se trezește cu aceeași putere de evocare în fiecare an, pentru a o mia și nouă suta oară.

Paștele...
Simbol purificat și imaterializat în scurgerea veacurilor, simbol de lumină și speranță, simbol de viață nouă și eternitate. Cu adâncă reculegere să ne-aplecăm genunchii:

E Paștele. ghm.

Să fim pregătiți. Ne așteaptă evenimente hotărâtoare

Proiectul italo-englez cu primirea Germaniei în concertul marilor puteri și cu revizuirea tratatelor interpretând greșit art. 19 din pactul Societății Națiunilor a stârnit o adevărată furtună în sânul conferinței desarmării dela Geneva. Față de acest proiect statele interesate au luat atitudine.

În prima linie Franța într-o lungă dezbateră parlamentară a discutat proiectul și au căzut de acord, că o discuție a revizuirii tratatelor nu este posibilă fără a zdruncina pacea europeană. Important pentru noi e faptul că Franța, sincera noastră aliată, susține și mai departe cu aceeași fermitate Mica Înțelegere și Polonia. Aceasta din urmă își susține de asemenea cauza luând atitudine hotărâită contra revizuirii tratatelor.

Ministrul nostru de externe, d-l N. Titulescu, reprezentantul Micei Înțelegeri, în călătoria cu caracter politic pe care a făcut-o în Franța și Anglia, susține același punct de vedere.

Gazetele ne aduc știrea că d-l Titulescu înainte de a părăsi Londra a declarat d-lui Mac-Donald, că Mica Înțelegere în nici un caz nu va adera la pactul celor patru puteri. D-sa a mai adăugat că orice încercare de revizuire a tratatelor de pace existente va fi semnalul de alarmă pentru începerea noilor ostilități, care vor deslănțui un alt mare războiu mondial.

Fi-vor oare reprezentanții celor trei puteri aliate cu prevederea recerută împrejurărilor ca să evite un nou conflict european?? Înțelepciunea unei politici de prevăzătoare precauțiune este dictată de cele mai multe ori de puterea armată a adversarului. Deci să luăm aminte! Să ne pregătim cu toată seriozitatea. Să înceteze ori ce animozități și disidențe când este vorba de apărarea națională. Să nu scăpăm din vedere nici un moment înțeleptul dicton al străbunilor noștri: **si vis pacem para bellum.** (Dacă vrea-i pacea pregătește-te de luptă).

C. S.

Maxime și cugetări

Nu cel ce posedă puțin, ci cel ce răvnește la mult, este sărac.

Seneca

Nu merită să fie născut cel ce numai pentru sine trăiește.

Metastasio

Durere, tu faci pe om, om întreg!

Lamartine

Aceia a căror conduită provoacă mai mult răs, sunt totdeauna întâi cari vorbesc rău de alții.

Molière

Sfintele Paști

E sărbătoarea cea mai mare a creștinilor. Minunea Invierii Domnului nostru Iisus Hristos, de acum 1900 de ani, a transformat sufletul omenesc cu totul. Ea formează baza creștinismului, a cărui binefăcătoare influențe s'au resimțit adânc în lungul celor 19 veacuri. Și cu cât va progresa omenirea pe toate terenurile, cu atât învățătura Lui divină va apărea într-o lumină mai clară.

Iar morala Lui e o morală desăvârșită și adaptabilă ori cărei clase sociale și ori căror condiții de viață. Aci e deosebirea enormă între morala creștină și celelalte sisteme de morală filozofică; toate aceste sisteme filozofice sunt încercări omenești, deci neperfecte, pe când morala creștină poartă pecetea dumnezeirii. Pedestalul moralei creștine e religia, e credința.

Și dacă astăzi trecem prin încercări dureroase de-a înlocui credința cu necredința, să nu desperăm. Lupta între spirit și materie lupta între Dumnezeu și Mamona s'a mai dat și pe alte fronturi în trecut, dar totdeauna a triumfat adevărul.

Trăim zile de încercare pentru noi creștinii, dar avem și noi o parte de vină. Prea nu dovedim lumii, că suntem creștini; prea nu ne conformăm moralei creștine. Suntem mai mult numai creștini cu numele, sau creștini de sărbătoare. Dar actul de botez singur, fără o reînnoire, fără o confortare zilnică în acord cu legea creștinească, nu te justifică. Creștinismul nu e numai o haină frumoasă, cu care să te prezinți Dumineca, sau mai rar, la biserică, — iar încolo s'o atârni în cuiu și să ieși în lume în haină păgânească. Ci creștinismul înseamnă o trăire zilnică în conformitate cu legile lui.

Iată, avem sărbătorile cele mai frumoase creștinești, Sfintele Paști. Cu toții ne bucurăm, că au sosit niște zile de mai multă odihnă, de mâncare mai aleasă, de băntură mai bună și de petreceri, de cele mai multe ori, urmate de ruină trupească și sufletească. Ori, aceasta e rostul sărbătorilor creștinești? Să ne gândim apoi, cât se cheltuiește pe lucruri de prisos în preajma acestor sărbători, și ce puțin se jertfește cu aceste ocazii pentru Dumnezeu și pentru aproapele nostru!

Iată deci, frate creștine, că ne-am despărțat cu totul de adevărata bucurie și de adevă-

vărata sărbătorire a Invierii Domnului.

S'a început în Brad construcția unei biserici ortodoxe încă în vara anului 1926 și suntem în al 7-lea an, de când stăm strămtorați cu sfintele Slujbe într-o sală a liceului. Și mă gândesc acum în preajma sf. Paști, că dacă am fi fost creștini mai buni, mai cu dragoste de cele sfinte, și dacă am fi jertfit în acest scop creștinesc numai atât, cât am vărsat pe piața Bradului pe lucruri de prisos în vederea sărbătorilor mai mari, nu în 7 ani, ci în 3 ani se putea termina acest sfânt lăcaș de închinăciune.

Să ne mai gândim apoi, frate creștine, în zilele aceste mari de sărbătoare, când stăm a masa încărcată de bunătăți, că sunt alți frați de-ai noștri, creiați după chipul și asemănarea noastră, cari poate rabdă foame, și cari, poate s'ar mulțumi și cu fărmiturile, ce cad dela masa ta.

Gândește-te, frate creștine, gândește-te în ziua Invierii Domnului și la legea ta creștină, care prin excelență este legea dragostei, și gândul curat transpune-l în faptă, căci făcând așa, salutul tău atât de frumos, de: **Hristos a înviat!** nu va fi numai o vorbă goală, pentru că atunci acel Hristos înt'adevăr a înviat și în inima ta.

Preot V. Perian

Pagina muncitorului

Din doleanțele muncitorilor minieri.

Muncitorii minieri dela Soc. „MICA“ Brad au înaintat Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotitorilor Sociale prin Sindicatul lor independent: „CRIȘUL ALB“, următorul

Memoriu :

Domnule Ministru,
Subsemnații, muncitori minieri ai Soc. „Mica“ - Secția Brad, respectos ne permitem să Vă aducem la cunoștință următoarele:

Atențiunea noastră a fost atrasă de munca spornică și continuă ce a-ți depus și depuneți în fruntea Departamentului ce dețineți, având ca țintă cele trei mari reforme cerute de noi muncitorii și anume: Camerele de muncă, Jurisdicția muncii, și asigurările sociale, cari împreună cu restul legislației muncii, recunoaștem că constituie un progres pe calea civilizației și-a umanității.

Totuși protestăm cu ultima energie pentru nesfârșita nedreptate ce ni se face nouă muncitorilor dela Soc. „Mica“ din Brad, cari suntem în număr c'am de 2400, prin loviturile grele ce nile dați, mai cu seamă în aceste nespuse de grele vremuri și de criză generală, prin unele dispozițiuni din „legea pentru modificarea unor dispozițiuni din legea asigurărilor sociale din 27 Ianuarie 1912 și extinderea ei parțială asupra întregului teritoriu al țării“, lege publicată în M. Of. Nr. 122 din 28 Mai 1932 completată cu decizia ministerială Nr. 202.759 din 3 Martie a. c., publicată în M. Of. Nr. 60 din 13 Martie a. c.

Prin acestea Onor. Ministerul Muncii a desființat între altele și fondul Casei Miniere: „Mica—Ruda 12 Apostoli“ din Brad, foșta „Bruderlade“ (Casă minieră frățescă) și a dispus înglobarea acestui fond, în valoare de circa 6.000.000 lei la fondul Casei de invaliditate din boală și pensie pentru bătrâ-

nețe, deși acest fond a fost adunat numai din munca noastră și-a antecesorilor noștri. Aceasta e o mare nedreptate ce ni se face!

Apoi decizia ministerială mai sus amintită introduce următoarele modificări mai importante față de decizia ministerială No. 7899 din 16 Ianuarie 1930, în bara căreia a funcționat fondul Casei noastre miniere până acum :

1). Cotizațiile suplimentare lunare ale membrilor au fost sporite după cum urmează :

Pentru cei din clasa I-a dela 80 lei la 140 lei lunar, pentru cei din clasa II-a dela 60 lei la 120 lei lunar, pentru cei din clasa III-a dela 40 lei la 100 lei lunar.

Ținând seamă de proporția în care se repartizează asupra noastră cotizațiile pe cele trei clase, înseamnă că majorarea cotizațiilor este de 97 %.

Suma totală a cotizațiilor lunare de pensie, numai din partea noastră a muncitorilor dela Soc. „Mica“, în număr c'am de 2400, în afară de partea achitată de patron (adică Soc. „Mica“), până în prezent a fost în medie suma de 154.000 lei, iar conform noii decizii va atinge suma de 285.000 lei, deci vom fi forțați să achităm din sărăcia noastră în plus suma de 140.000 lei lunar.

2). Pe de altă parte însă pensiunile maxime după 35 de ani de cotizare au fost scăzute după cum urmează :

Pentru cei din clasa I-a dela 1300 lei la 1200 lei lunar, pentru cei din clasa II-a dela 1100 lei la 1000 lei lunar, pentru cei din clasa III-a dela 900

lei la 800 lei lunar

Scara după care pensiunile cresc pentru fiecare an de cotizare cu 2 %, a fost modificată astfel că după 8 ani de cotizare, scara începe cu 40 % din pensia maximă, în loc de 46 %, după cum a fost până acum.

Pe când până acum toți membrii au avut drept la pensia de bătrânețe la vârsta de 60 ani, decizia nouă a urcat vârsta pentru pensia de bătrânețe la 65 ani și numai pentru cei ce lucrează în subsol, această limită de vârstă este fixată la 60 ani. — Prin dispozițiunile de mai sus suma totală servită pensionarilor de către Casa Cercuală pentru Asigurările Sociale, a fost redusă cu circa 25 %.

Prin aplicarea deciziei ministeriale mai sus amintită, vom fi păgubiți enorm, căci, vom fi forțați să achităm din partea noastră în afară de partea patronului, un plus de cotizații anuale în sumă de 1.700.000 lei, în schimb pensionarii noștri vor primi un minus anual la pensuni în sumă de 500.000 lei, în total paguba noastră anuală cifrându-se la 2.200.000 lei. — Aceasta bineînțeles în afară de paguba de 1.700.000 lei anuală ce urmează să fie suferită de Soc. „Mica“ în calitate de patron, care e obligat prin lege să contribuie pentru fiecare angajat al său cu aceiași cotizație, — în decurs de 10 ani dispozițiunile noii decizii ne păgubesc cu suma de 22.000.000 lei. Dacă adunăm și paguba suferită de Soc. „Mica“ pe timp de 10 ani în sumă de 17.000.000 lei, rezultă în total o pagubă de 39.000.000 lei în zece ani de zile. — În loc, deci, ca Soc. „Mica“ să poată face față grelei situații economice și să ne îmbunătățească cu ceva plățile ce avem astăzi, acordându-ne o mică urcare de salarii, pentru munca grea și istovitoare ce depunem, precum și pentru asistența culturală și

(Continuarea în pagina 6)

Istoricul și evoluția libertății presei

Pentru ca să vedem fazele și progresele evoluției libertății presei, vom insera mai întâi în coloanele acestui ziar ce se înțelege prin cuvântul presă și cum s'a ajuns la mașina de imprimat. — Cuvântul presă în limba română are mai multe înțelesuri, iar etimologia lui vine din latinescul „pressare“ care înseamnă a presa. — Originea presei este foarte veche deoarece ea a existat și în antichitate, la Greci și Romani. — Inceputul presei coincide cu descoperirea semnelor pentru scris, însă sub o formă rudimentată. — Romanii întrebuințau ca ziare „acta diurna“ și „acta publica“ un fel de afișe scrise pe papirus sau pergament în care se publicau știrile aduse de sclavii însărcinați de patricieni, cu asemenea misiuni. — Afișele acestea treceau drept gazete oficiale ale timpului și se afișau de obicei în „Forum“, pentru a fi cercetate de către publicul roman, doritor de a afla știrile din provincie.

Mai târziu Europeanii au împrumutat dela Chinezii arta de a imprima cu ajutorul xilografiei.

Xilografia constă din săparea în lemn

a literilor sau stampelor ce voiau să imprime pe hârtie.

De acest procedeu de imprimare s'au servit mai mult călugării din mănăstirile evului mediu până când s'a descoperit presa de către Gutemberg la anul 1440.

Această ingenioasă invențiune s'a perfecționat în urma cerințelor ce se iveau din ce în ce și mai cu seamă în urma căderii Constantinopolului sub Turci, la anul 1453.

Un mare jurist german, Jellinek, a făcut studii comparative între „Declarațiunea“, dela Filadelfia și „Declarațiunea drepturilor omului“ dela 1789, și a constatat că între aceste două declarații există o importantă asemănare: dovadă că ambele au fost inspirate din operele autorilor menționați în numărul precedent.

Principiile de egalitate și libertate, recunoscute după revoluția franceză, au găsit ecou în întreaga Europă și cu timpul, aproape toate Statele, au căutat să reglementeze viața publică prin constituțiuni bazate pe principii democratice, însuflete de cele cuprinse în declarațiunea dela 1789.

După revoluția franceză libertatea presei a fost recunoscută și reglementată prin legiuri cu principii democratice, pe cari Statele înțelegătoare ale spiritului vremii, au căutat să

le impună cetățenilor așa că presa a căpătat toată libertatea de acțiune.

Libertatea scrisului a suferit unele restricțiuni, menite s'o impede în sfera sa de activitate, până aproape în zilele de față, fiind aceste măsuri restrictive dela stat și evoluând în diminuare din deceniu în deceniu.

După războiul mondial în 1919 cu prilejul conferinței de pace dela Paris, principiul autodeterminării popoarelor a fost proclamat dogmă.

În urma adoptării ca dogmă a acestui principiu, Statele foste trunchiate prin vitejia soartei, își realipesc provinciile naționale pe cari le pierduse, realizând astfel idealul național.

Statele de după război caută să-și pună legislația de acord cu aspirațiunile locuitorilor conform spiritului democratic al vremurilor în care trăim.

Putem spune că dacă mai sunt astăzi State ca: Rusia Sovietică și Italia, cari pun oarecari îngrădiri libertăților individuale mai cu seamă libertății presei, celelalte State din Europa au reglementat funcționarea presei pe baze democratice, cu excluderea măsurilor de ordin preventiv, rămânând ca cei ce vor abuza de libertatea scrisului, să fie trași la răspundere conform regulilor stabilite de legiurile penale.

În numărul viitor voi trata despre „Istoricul presei în România“.

Manolache Jianu

CINSTE.

A fost odată...

A fost odată în graiul nostru un cuvânt la vibrarea căruia parcă și lucrurile neînsuflite stăteau mai smerite.

Cinste era acel cuvânt, și nu era o vorbă goală, nu era o vorbă de paradă. Era o realitate, era sintetizarea unei complexe realități, era mândria Românului, dela vlădică până la opincă. Era averea, era mai mult decât averea, era viața și chiar mai mult decât atât.

Spuneau bătrânii că de pierzi averea, o poți face la loc, de pierzi viața și-o continuă urmașii, de pierzi cinstea ai pierdut totul.

Pentru cinste sbârâneau adesea săgețile, scânteiau paloșele, trosneau flintele, muriau vitejește boerii și voevozii...

Cinste... se înfioară văzduhul, tremură codrul, isvoarele își domolesc unda...

Să fi cutezat cel necinstit să-și arate stărvul în văzul multimei! Nasul și urechile cădeau adesea sub fierul gădelui, ca semn al cinstei pierdute. Ștreangul, țepa și securea călăului alungau de pe plaiurile noastre necinstea.

A fost odată...

A fost odată și va mai fi. Trecutul legendar și viitorul sperat.

Dar prezentul?

Scuipă cu scârbă și acoperă-ți fața, tu, cel ce ai rămas neîntinat de noroiul infect al bestiei umane... sau apucă fierul înroșit și arde cângrena ce răspândește miasme de stărv în depărtate colțuri de lume!

Privește! Nu vezi? Foiesc, ca viermii pe stărv, îmbuibații averilor nemuncite; bâzâiesc, ca muștele flămânde când simt mortăciunea, cei dornici de avutul altuia; se târăsc, ca hienele în miez de noapte când simt cimitirul, samsarii conștiințelor; se răsfăță, ca paraziții pe-un trup istovit, hoții banului public; aruncă priviri hâmesite corbii vânturilor turbate, spre sufletul sângerat al Țării... Privește! Nu vezi?

Banul e scopul, necinstea mijlocul...

Bacșișul, mita și șperțul au ajuns sinonime cu cinstea. A cinsti înseamnă a necinsti, înseamnă a cumpăra un suflet. Pe câți n'a „cinstit“, la „Zig-Zag“ sau aiurea, Seletzky sau alții, necinstindu-i pe vecie!

Cinste nu mai înseamnă onoare, nu mai înseamnă suflet curat... Bacșiș, mită, șperț... ptiui! neobrazare!

Cutremurați-vă munți, care ați legănat cândva altă lume; pleacă-ți codrule, ramurile și plângi pe ruinele sfintelor noastre tradiții; secați izvoarelor, ca în albia voastră să ncapă lacrimile acelor care nu vor să fie învinși de necinste, ale celor ce au rămas nepătați.

Curg arginții la taraba unde luda vinde ce a mai rămas nevândut. Bubuiți tobe, să se adune veneticii din largurile lumii, să cumpere ieftin la bălciul conștiințelor! Strigați crainici să vie samsarii! Democrația vrea să-și mute cocioaba și vinde, să lichideze cu cinstea, că-i marfă învechită și incomodă. Scoateți din subsoluri și poduri pe cei ce nu și-au negociat încă onoarea! Deschideți saffé-urile și vindeți ultimele taine! Siliți-i pe cei ce mai știu vre-un secret, să-l divulge! Alungați-i, în surghiun să piară, cei ce mai apără munca, cinstea și Țara. Stropiți cu noroiu, striviți-i sub roțile limuzinei pe cei ce nu fură, nu-și vând conștiința, pe cei ce mai cred în cinste!

Acesta-i prezentul.

* * *

Până când Țara aceasta, cu sfinte tradiții de cinste, va fi batjocorită de porcii care-i rămă pe sub temelii?

Când se va găsi omul care să alunge zarafii din templu? Unde este acela care cu funia împletită în patru va plesni obrazurile puhave de necinste? Cine va fi doctorul care să opereze cu sațărul, cancerul de pe conștiințele atrofiate?

* * *

Cinstea bătrânelor cronici n'a murit. Au surghiunit-o uzurpatorii, dar ea trăiește și-și pregătește în tăcere legiunile. Nu poate pieri o țară prin păcătoșenia scursorilor avortate de sufragiul universal, nici prin lunecușul lăsat de lăturile îmbogățirilor de peste noapte, nici prin haimanalele exotice, scuipate la noi de Budapesta sau Moscova.

Cinstea românească trăiește; să tremurați, voi, care ați ultragiat-o! Să tremurați, căci va veni ora purificării prin rug, când vi se va arunca cenușa în besna din care v'a scos Satan...

Va veni odată!

Daniil Popescu

Aminții.

O nedeie pe timpul lui Avram Iancu, la Tebea.

În Tebea. Era a doua zi de Paști a anului 1872. O zi drăguță și frumoasă, de primăvară. Înfloriseră pomii. Un potop de frunză verde, flori albe și roșii, cari răspândeau un miros plăcut și dulce. Soarele îți părea că râde cătră toate, încât de dragul lui se umpluse pământul de flori. Pasări sburdalnice ciripeau voios pe crengile arborilor înfrunziți. Îți părea că și ele au sărbătoare și cântă laudând pe Domnul.

Venisem și eu cu tata și cu mama la Tebea, la „Nedeie“. Când am ajuns acolo, cât vedeai cu ochii erau tot români gătiți de sărbătoare. Nu puteam să mă mai satur privind-i. Ceea ce-mi plăcea mai mult, era cununa de fete și neveste, frumoase ca niște bujori... alături de bătrânii și bătrânele, cuminiți și așezați.

Trec până lângă goron. Iac' aici era un joc minunat. Erau zărândeni de pe toate satele de prin prejur.

Din Baia-de-Criș veniseră domnii dela comitat, fericții: Pipoș, Dr. Hodoșiu, Secula, Frâncu (bătrânul), Borlea și alții.

Ce lume era atunci! Și ce fericit era acest ținut. Colț de rai! Când îmi aduc aminte de vremile acelea fericite, îmi vine să suspin...

Își petreceau românii la Paști la Tebea, și jucau cum numai strămoșii noștri romani și-or fi petrecând...

Peste treizeci de buți de vin și la toată butea era masă, lăutari și joc. Și era cupa de vin, care era mai bun, cu 12 până la 16 cruceri.

Cât era șesul din sus de drum tot era plin de buți cu vin, iar' popor — câtă frunză și iarbă — vorba ăluia. Numai furnicau peste tot locul pe șes și prin progada bisericii. Tebenii făcuseră masă la mormântul rudeniilor și acolo își petreceau.

Pe lângă drum erau țebiențele cu ouă frumos împestrițate, pe cari le vindeau.

Ne așezarăm și noi cu tata la o bute de vin și cerurăm o ferie de vin. Mama deslegă merindea și o întinse pe masă. Incepurăm a închina românește cu: „Hristos a înviat“ și mulțameam Domnului că am ajuns sfânta zi a Învierei Lui.

Nu trecu mult și iacă vine și Iancu. Eu nu-l cunoscusem până atunci, numai cât auzisem despre el. Veni la noi și zise:

— „Hristos a înviat!“

— „Adevărat c'a înviat, Domnule!“ zise tata, care-l cunoștea foarte bine. Și-i întinse mâna.

— „Hai, șezi, aci, lângă noi, Domnule Iancu și pofteste un păhar de vin“.

— „Nu șed, zise Iancu, că mă duc să mai văd jocul de sub goron, că drag mi-a fost mie goronul acesta... O! de aș avea noroc să dorm la umbra lui“...

Noi ne uitam mirați la el. Nu era îmbrăcat în haine domnești. Avea pe el cioareci și opinci în picioare.

După mai multă rugămintă din partea tatii se puse pe scaun, înghiți un păhar de vin și luă o bucată de colac.

— „Așa, d-le Iancu, zise tata, nu merge d-ta așa dela noi, că și d-ta ne-ai făcut mult bine și ai luptat pentru noi!“

Iancu clăti din cap și nu zise nimic, mie îmi păru că suspină.

Scoase fluerul din brâu și începu a zice versul lui! Când jalnic și dureros, când plin de bucurie și nădejde. Intocmai ca inima și viața lui.

Eu mă uitam cu sete la el și nu mă mai săturam privindu-l. O! cât eram de fericit, că am avut noroc să văd și eu pe Iancu, pe Craiul munților!

L'am mai îmbiat apoi cu vin și cu mâncare, dar nu a voit să mai stee, ci a mulțămît, s'a sculat și a trecut cătră goron...

Nu mult am stat și eu la vin, ci m'am dus și eu într'acolo. Iacă, acolo era și Iancu, se uita la joc.

Aproape de seară vine Iancu încunjurat de domni și de țărani. Avea o cupă de vin în mână. Golește vinul la umbra goronului și zice:

— „Fraților! eu nu mai am nădejde să mai ajung alte Paști, să mai văd atâția frați de ai mei aici adunați. Dar, dragii mei, după ce a 'oiu muri, vă rog aici să mă îngropați. Că drag mi-a fost mie locul ăsta și mult am iubit eu goronul acesta al moșului meu!! Și de câte ori m'am scutit de ploaie și de vânt la poarta bisericii? La umbra goronului de câte ori m'am odihnit, ră-tăcînd prin lume!“

„Iară vouă vă zic: Petreceți bine laolaltă și nu vă certați, țineți unul cu altul și veți fi fericți!“...

Apoi ieși din mulțime și se duse... Nimeni nu știa că unde! Poporul adunat începu a lăcrima, povestind despre el.

Venind cătră casă apoi mi-a povestit tata că cine a fost Iancu. Ce viteaz mare a fost și ce fapte mărețe a săvârșit!

* * *

Atunci eram copil. De atunci au trecut mulți ani. La anul, când am venit la „nedeie“ la Tebea, mormântul lui Iancu era proaspăt, dar bine îngrijit.

Lume multă era și acum. Și veselie. Toate erau tot așa de frumoase și, totuș, nu așa ca anul trecut. Nu, căci, din mijlocul nostru, lipsea el! Lipsea fala neamului, Craișorul Munților!

Jocul nu mai era așa de vioi ca anul trecut și nici vin nu s'a beut atât. Dar se vărsau, în schimb, lacrimi pe mormântul lui. Toți îl vedeam așa ca anul trecut, se părea că e în mijlocul nostru și, totuș, nu era. Nici „umbra“ lui nu era.

Ăst-an încă am fost la „nedeie“. Lume puțină, petrecere și mai puțină, vin puțin de tot. Dar se părea că-l văd în mijlocul nostru spunând:

— „Petreceți bine laolaltă, nu vă certați, țineți unul cu altul și veți fi fericți!“

Așa să fie!

ADAM BOLCU

Din cartea sa tip. de „Astra“.

◆◆◆◆

Comunicări din trecutul comunei Baia de Criș secolul XV.

(Continuare).

Minele de aur din vecinătatea opidului Baia de Criș, din dealul „Cărăciului“ unde se extrăgea aurul prin spălare, — urme se mai găsesc și azi — au fost exploatate începând cu Romanii și aproape până la începutul războiului mondial.

Secolul al XIV-lea este secolul iobăgiei, când poporul român din Ardeal a cărat, cu spatele lui vâjnoase cărămizile necesare la clădirea castelelor feudale, castele care se mai găsesc și acum prin satele noastre românești din Ardeal, ca o mărturie a acelor vremi.

Castelele cari mai dăinuiesc, sunt: Castelul dela Biua, fosta proprietate a lui Mihaie Vi-teazul, castelul dela Bran, azi proprietatea M. S. Regina Maria, castelul fostului conte Gavril Bethlen din Criș, jud. Târnava Mare, cu 40 camere și o încăpere subterană în care iobagii condamnați își aflau sfârșitul.

După patru secole de încătușare, când și poporul român din Ardeal i se dă dreptul constituțional; se numesc de către împăratul Austriei, șapte prefecți, întru cari se numește ca, prefect al Zarandului, marele Român, Pipoșiu El e primul prefec de neam român aici.

Prefectul Pipoșiu pleacă în anul 1861 din timpurile secuești, înspre Zarand, plin de avânt și de dorința de a lucra pentru înaintarea la bună stare a neamului său abea scăpat din iobăgie.

În drumul său-Brașov,-Deva,-Băița-până la Baia de Criș, i se fac, de către poporul român, primiri grandioase, un adevărat drum triumfal.

Gazetele Ungurești „Korunk“, „Pești naplo“ „Magyarország“ îl întâmpină cu vorbă de ocară, iar naționaliștii Unguri, încearcă, la sosire și la întâia adunare, să-l intimideze.

Până la venirea lui Pipoșiu în fruntea jud. Zarand, limba oficială, în oficiile administrative, era cea maghiară.

Inimosul român, Pipoșiu, în calitate de prefect și președinte al congregației județene (consiliul județean) rostește cuvântul de deschidere, în ședința congregației, în limba română, ceea ce era un mare curaj în acele vremuri, și proclamă limba românească, din capul locului, limbă oficială a jud. Zarand.

La organizarea județului se înconjoară cu cei mai distinși bărbați Dr. Iosif Hodoșiu s. prefect, Amos Frâncu sen., Sigismund Borlea, cu al căror ajutor organizează județul, cu deservărire, în chip românesc.

Trebuie să amintim și pe marii naționaliști români, cari, împreună cu cei amintiți

mai sus, luptau și susțineau drepturile Românilor, în fața stăpânirii maghiare: Simionașiu, Petru Truța.

Prin vestita adresă a județului Zarand, către împăratul Austriei, contra unirii Ardealului și alipirea Zarandului la Ungaria, precum și pentru ținerea unui congres național român și convocarea dietei (parlamentul) Transilvaniei adresă compusă de s. pref. Hodoșiu —, Zarandul ajunge un exemplu pentru Români și o încurajare în luptele naționale din acele vremuri.

Pipoșiu este considerat ca superior tuturor luptătorilor din acele timpuri.

Prefectura județului Zarand era în actualul palat al justiției (judecătoria de ocol), care clădire a servit și de cazarmă unui batalion de „honvezi“, anume instalați aici, de frica învaziei moșilor din munții Apuseni.

Aici era casa comitatului (județului) unde un mândru drapel român, de mătase, cu ciucuri de aur, împodobește întotdeauna salonul de primire al „fișpanului“ (prefectului) din Baia de Criș.

Județul Zarand era locuit aproape numai de Români.

Totuși, Zarandul era în cea mai mare parte, proprietatea mai multor moșieri și nobili unguri.

Pe unguri îi supără din nou lumea și viața românească numită în bațjocură „Oláh világ“ iar Zarandul „Dacia mică“, (Kis Dacia).

Prefectul Pipoșiu era amenințat pe față de Unguri. Ungurii uneltau în ascuns, la Guvernatorul Ardealului și la Tron. Ba chiar s'a comis un atentat — nu se știe de către cine — la viața lui Pipoșiu, la podul dela „Deluța“, pe când Pipoșiu se întorcea, — pe o noapte întunecoasă, dela Vața de Jos, la Baia de Criș, — fiind întovărășit de s.-pref. Hodoșiu.

Dar fu descoperit și zădărnicit la timp, de bravul „Măiduc“ de județ, Petruț Belei.

În partea din spre apus a orașelului Baia de Criș, (la marginea orașului), mobilul care în prezent e proprietatea comerciantului Todoroiu, adăpostește o cruce mare de piatră, spălăcită de vremuri, care face mărturia vremurilor de restriște a poporului român din Ardeal a. 1848.

Crucea aceasta indică locul, unde cei 12 Români din Tebea, în frunte cu primul dascăl Jurca, au fost spânzurați de insurgenții unguri în 1848.

Petru Incicău
inv.-director.

(Sfârșit).

Locuitori Zarandului

Peste 90 % din populația ținutului sunt Români. În deosebi satele sunt curat românești Doar orașele și centrele industriale ca: Bradul, Băița, Baia de Criș, Vața de Jos, Crișcior, Gura-barza au și locuitori străini, (Unguri, Germani și Jidani).

Românii, afară de câteva familii din Baia de Criș care sunt uniți, toți sunt de religie ortodoxă.

Sediul protopopiatelor ortodoxe sunt la Brad, Băița și Hălmagiu, aparținând de Mitropolia Sibiului, iar a uniților este la Deva, aparținând de episcopia Lugojului.

Religiozitatea este încă una din marile calități a moșului Crișan. Cu toate influențele străinilor, cu toate persecuțiile, cu toate suferințele la cari se expuneau mai ales reprezentanții bisericii — preoții, — n'au lăsat credința străbună ortodoxismul, religie apărută odată cu nașterea poporului român.

Ei, preoții, în bisericile lor de lemn, nici ca înfățișare dar pline de duh religios, au fost lumina vie — vorba poetului, care a luminat calea altora în acele vremuri de restriște pentru neamul românesc — deși s'au consumat pe sine.

Presărate pe toată țara Zarandului „locașuri de rugă modeste, când pătrunzi înăuntru te cuprinde fără să vrei taina rugăciunilor, care cuprindea pe primii credincioși ai creștinătății, în bolțile subpământene.

Lumina intră pe furiș căci ferestrele sunt cât pumnul. De pe zugrăvelile care nu lipsesc la cele mai multe din ele, la flacăra lumânărilor, sfinții capătă o expresiune mai puternică iar cucernicia este mai copleșitoare, prin spațiul restrâns și umbra tainică“. (I. Simionescu).

Ocupația locuitorilor.

Ocupația locuitorilor din Valea Crișului alb este felurită, fiind în funcție de căieace natura le pune la dispoziție.

Astfel, locuitorii satelor din lunca Crișului se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor.

Alții, cum sunt locuitorii comunelor Ciungani, Căzănești, Prihodiște, Bulzești, Blăjeni, Mihăleni, Tomnatic, Grohot, etc. având fânețe și păduri bune, se ocupă exclusiv cu creșterea vitelor și tăierea lemnului.

Iar acei ce locuiesc împrejurul minelor de aur sunt mineri sau lucrători la uzina de ștampare a societății „Mica“ (Ruda Musariu, Gura-Barza, Tebea, Crișcior, Luncoiul de sus, Băița, etc.)

Meseriile încă au pătruns prin unele sate, mai ales în acele, cari n'au pământ bun pentru agricultură, păduri, pășuni, sau celelalte bogății naturale.

Meseria trecând din tată în fiu, a format un fel de specialitate a comunei.

Astfel avem: Obârșă un sat al olarilor. Aici fiecare om, ba chiar și copiii dela vârstă de 14-15 ani știu să facă oale, străchini, căni cu instrumentul primitiv ce seamănă cu o toci-lă și care se găsește în fiecare casă.

După ce fac câte 400-500 bucăți, le pune pe car și merg cu ele pela târgurile din Ardeal să le vândă.

Leauț, comună a cărui specialitate este lucrarea roților.

Dobroț, sat al dogarilor; Râșculița, sat al spătarilor. Instrumentul necesar gospodinei la țesut este vândut de către locuitorii comunei prin toate satele țării românești. Numai câștig bun să fie, căci depărtarea și drumul nu înspăimântă pe râșculițeane. Cu sarcina de spete cutreeră satele Ardealului, Moldovei, Basarabiei, Munteniei și Olteniei strângând frumoși bani pe ele.

G. C.

Fapte și întâmplări din Baia de Criș și jur.

Sărbătorirea sădării pomilor. Conform ordinului ministerial, șeful „ocolului silvic“ d-l Ing. Bruno Romoșan în conțelegere cu d-nii Dobrogean și Incicău, directori ai școalei de arte și meserii și primare, au fixat pe ziua de Marți 4 Aprilie, serbarea sădării pomilor.

Deși a fost o zi mohorâtă ploând mereu, elevii școalelor de arte și meserii și primare, însoțiți de profesorii, învățătorii respectivi și de un numeros public din oraș, au plecat cu târnăcoapele la localitatea sterilă numită „Ursoi“. Aci s'a aranjat o frumoasă serbare compusă din cântece și poezii dirijate de d-l inv. Micu. S'a remarcat elevul Puiu Micluța care a recitat poezia „Sădării Pomilor“ compusă de tatăl său. În urmă copiii au plantat 10.000 pueți de diferite esențe.

La amiază s'a servit o masă comună atât celor 160 elevi, cât și oaspeților prezenți. Reușita acestei impunătoare serbări se datorește d-lui Ing. Romoșan și d-lui Micluța cari au făcut chiar jertfe materiale pentru reușita ei.

Cerc cultural învățătoresc. Învățătorii din cercul Baia de Criș și-au ținut Duminică ședința cercului cultural în comuna Cărăstău. După oficierea serviciului divin de către părintele Mihui, s'a ținut o lecție practică „suprafața poligonului“ la cl. V de către d-l Ioan Sulea. Lecția bine reușită, a fost predată după ultimele principii ale școalei active. Tot d-l Sulea a ținut și o conferință din domeniul pedagogiei. La urmă, d-l preș. Incicău a ținut o însuflețită cuvântare sâtenilor despre „Patrie și datoriile cetățenești“.

SABIN TOMUȘ

Pagina săteanului

Plantarea pomilor, primăvara

Cine n'a putut executa plantarea pomilor din toamnă timpul cel mai potrivit, poate planta destul de bine și în primăvară.

Gropile de plantare se pot face în locuri ogorite toamna și trebuie desfundate cât mai larg: 1 m. în diametru și 70—80 cm. adâncime.

Parti de sprijin, se aliniază și se fixează în centrul gropilor, înainte de a fi fost astupate.

Cu pământ degerat și mărunțit din brazdă, se astupă două treimi din adâncimea gropilor.

Această operațiune este bine a se face cu cel puțin 7-8 zile înainte de plantare spre a da răgaz pământului să se mai așeze.

Fasonatul rădăcinilor înainte de plantare se face scurtând pe cele lungi până la 20-25 cm. și netezind pe cele rupte sau tăcate cu casmaua la scoaterea din pepinieră.

După fasonare, se înmoaie rădăcinele, până la colet, într'o mocirlă făcută din pământ galben.

Această mocirlă, lipindu-se perfect de rădăcini, ușurează formarea calusului și asigură prinderea.

Operațiunea plantatului se face de două persoane: prima ține de pom, așezându-l în partea de Nord a parului și cu o mână respiră rădăcinele deasupra mușuroiului din groapă;

a doua persoană, aruncă ușor și câte puțin pământ pe rădăcini, pe când prima, zgudue pomul prin sălturi repetate și indeasă pământul printre rădăcini, cu degetele sau cu ajutorul unui băț fără vârf, în așa fel ca să nu rămână locuri goale între ele. E bine să se ude după plantare.

Adâncimea la care se plantează pomii, depinde după natura terenului.

În terenurile argiloase și argilo-nisipoase, trebuie socotit ca după ce pământul din groapă se va fi așezat definitiv pomul să rămână la aceiași adâncime la care a fost îngropat în pepinieră. În terenurile nisipoase și uscate, pomul să fie cu 10 cm. mai adânc.

În cele joase și umede se plantează pe un mușuroi (moviță).

Mușuroiul ce se face imediat după plantare, se întinde dreptat pe 1 Mai, transformându-l într'o copcă în formă de stachină ca să se adune apa de ploaie. În copcă se răspândește paie ca să menție umezeală.

Fasonarea coroanei, se aplică la toți pomii din speciile: cais, prun, cireș, etc., dar numai în primăvară când nu ne mai temem de înghețuri. Merii și perii, se scurtează în al doilea an, când vor putea emite lăstari destul de frumoși.

ȘTEFAN I. ALBU

diplomat al Școlii de hort. București, pepinierist (din Universul).

Nu-ți vâri nasul unde nu-ți fierbe oala

Mărioara și Sofia erau surori. Se iubeau mult, nevoie mare, dar erau nemângăiate în sufletul lor că, din cauza sărăciei, fetele și băieții din satul lor — aproape mai toți — le ocoleau. Deși Mărioara avea peste șaptesprezece primăveri, totuși, niciodată n'a fost jucată hora satului, când se făcea în Duminică și sărbători.

Deaceia ura ce o purta în sufletul lor, contra fetelor bogate, era cu drept cuvânt justificată.

Intr'una din zile, când fură umilite, poate mai mult ca ori când, de îngâmfarea norocoaselor sorții, în sufletul Mariei incolți ideea că va trebui să se îmbogățească și ele cândva.

— Fă-te gata de plecare — zise, deci, într'o zi, Mărioara către sora sa; mergem să ne căutăm norocul, muncind.

Și au plecat.

Au mers, au mers cale lungă, până ce au dat de o câmpie întinsă, smălțată cu fel de fel de flori mirositoare, și care mai de care mai frumoase. Oprindu-se să culeagă câteva flori, iată că văd venind la ele un pitic, mic, mic de tot, ce avea o barbă albă ca zăpada.

Cum se apropie de ele, le dădu binețe și apoi le spuse că are ordin dela stăpânul său să ducă la locuința lui pe tot pământeanul care ar călca pe moșia lor.

La auzul acestor vorbe, inima fetelor se făcu cât un purice de mică.

Dar trebuiră să se supue poruncei

piticului păzitor și o luară către peștera dela miazănoapte, care era locuința regelui piticilor.

Indată ce intrară în peșteră, Maria și Sofia se aplecară cu fața până la pământ, așteptând cuvântul stăpânului, hotărîtor al sorții lor. Regele piticilor fu surprins tare de gestul de smerenie al fetelor și îndată fața-i, care mai înainte improșca numai tunete și fulgere, căpătă o expresie dulce, binevoitoare față de ele.

Făcând semn să se apropie, intră în vorbă cu ele și, plăcându-i, cumințenia fetelor, le primi servitoare la curtea lui pe un an, și de vor sluji bine vor căpăta doi saci de bani.

Maria, care era cea mai mare, avea să măture și să țină curățenia în casă, iar Sofia să gătească mâncare.

Intr'o dimineață, piticii aduseră câteva oale acoperite și le puseră la foc. Când au plecat de acasă, la vânat, cu rege cu tot, după masă, le-au dat în grija Sofiei, spunându-i că nu are voie să se uite nimeni în ele.

Abea plecați piticii, și Sofia cotrobăi prin oale. Se minună mult văzând fluturași de argint. Acum zburau și se jucau la căldura focului. Ajungând și la cea din urmă oală, văzu pești și raci. Dar ca să se convingă mai bine că simțul văzului n'o înșală, vâri și nasul în oală, ca să miroase.

Dar, vai! Un peștișor o apucă de nas. Trăgând de el, nasul se lungi de o jumătate metru.

Când veniră piticii și văzură cele întâmplare se puseră pe râs și făcură mare haz în jurul ei.

Dar, iată că sosi și ziua când împlîneau anul de când fetele intraseră în slujba piticilor.

Regele le chemă și, dându-le banii promiși, le dădu voie să plece, — după ce le mulțumi.

Însă Maria isbucnind în plâns zise:

— Mai bine să nu-mi dați nici un ban, numai să faceți nasul sorei mele așa cum a fost.

Atunci regele luă un trandafir dintr'o ladă a sa și lovi cu el de trei ori în nasul fetei și nasul se făcă iarăși frumos cum fusese mai înainte.

Piticii împreună cu stăpânul lor, văzând și cu această ocazie bunătatea mare a Mariei, o aleseră regină; iar Sofiei îi deteră cei doi saci de aur și-o trimiseră acasă la părinții săi.

Și de atunci a rămas zicătoarea: „Nu-ți vâri nasul unde nu-ți fierbe oala“.

George Camber

Sfaturi practice.

Cum se albesc rufele bine.

Foarte simplu și ușor. Amestecăm două părți spirit tare și o parte ulei de terpenină curat și deschis.

Din acest amestec se pun două linguri la 50 litri apă cu scrobeală albastră (sineală).

Rufele bagate în acest amestec după uscare se albesc, fără ca să sufere vre-o stricăciune.

Apa se poate păstra și poate fi întrebuințată și altădată.

În starea aceasta apa poate servi și pentru spălarea petelor de untură și altora, pe cari le curăță perfect.

Îndoparea găștelor.

Englezii au un metod simplu. Le dau vr'e-o 18 zile morcovi, cartofi și malt, ca să devie carnoase.

Pe urmă 8 zile le dau numai ovăz, muiat în apă, de fiecare găscă o strachină (1 litru), pe urmă 3—4 zile lapte fiert îngroșat cu făină de orz.

Cu aceasta îndopatul e încheiat (gata).

I. B.

Poporale.

Strigături.

Bade-o pentru Dumneata
Două fele m'ar mânca
Și m'ar pune în pod la fum
Să mă facă praf și scrum,
Să se ungă la sprâncene,
Să samene cu-ale mele.
De s'ar unge cât s'ar unge,
Cu-ale mele nu s'ajunge.

Culese de: B.

La izvor dela fântână...

La izvor dela fântână
Prins'a dorub rădăcină,
Mă dusei să-ți chem acasă,
Șapte rădăcini nu-l lasă.

Cine iubește și lasă...

Cine iubește și lasă
Pune-i Doamne foc la casă.
El să fie închis în ea,
Să plătească dragostea.

G. C.

Din doleanțele muncitorilor minieri.

(continuare din pag. 2).

higiene fizică și morală a noastră, trebuie ca această Societate să verse și să adauge sume mari la un fond, de care de multe ori și mulți dintre noi nu beneficiăm, aceasta datorită împrejurărilor și legilor prea stricte în această privință. — Iar noi suntem obligați la grele sacrificii, ridicându-ni-se cotizațiile, în schimb scoborându-ni-se pensiile.

Disproporția dintre încasările și prestațiunile cerute de fondul de pensie, conform noilor dispozițiuni este enormă:

Ar urma să vărsăm împreună cu patronul nostru anual acestui fond cotizațiuni în sumă de circa 6,580,000 lei, ținând seamă că conform statisticelor la 1 Ianuarie 1932 cotizația lunară a fost aproximativ în sumă de 294,920 lei, la numărul de 2324 membri pentru toate trei clasele. Ni-se cer toate aceste sacrificii, pentru ca pensionarii noștri să primească pensuni în valoare totală de circa 1,500,000 lei anual!

Dar enorma diferență, din sudoarea frunții noastre, ce se face cu ea?

Până acum în anii; 1930, 1931 și 1932, situația a fost următoarea: cotizațiile au fost de circa 3,500,000 lei, iar pensiunile servite de circa 2,200,000 lei anual. — Excedentul de 1,300,000 lei, a fost virat Casei Centrale din București și cu toate că nu avem nici o cunoștință despre îmbunătățirea sau plasarea acestor excedente, trebuie să presupunem că nu au putut fi întrebuințate în alt scop de cât pentru mărirea averii fondului.

O enormă disproporție există între câștigul unuia dintre noi, care e salar sau curățitor și cotizația de pensie la care este impus. Un astfel de lucrător cu'n câștig lunar de 700—1000 lei va trebui să cotizeze cu câte 100 lei lunar, în afară de 100 lei lunar ce va cotiza respectiv de fiecare lucrător din această clasă patronul, așa că cotizația unui lucrător din această categorie va atinge 10-14 % din salar, iar cotizația totală (inclusiv partea patronului) ajunge 20-28 % din salar.

Aceasta e enorm, considerând și sarcinile fiscale ca apasă asupra noastră!

Trebuie să se țină negreșit seamă că cei mai mulți dintre noi nu vom ajunge să primim nici odată pensie, căci de obicei, fie datorită împrejurărilor, fie legii prea riguroasă, care cere prea multe condițiuni, pierdem toate drepturile prin întreruperea lucrului.

E lucru cunoscut că și noi luptăm cu mari și grozave lipsuri și necazuri, căci ținutul nostru, vechiu Zarand, e sărac: „Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă'n poartă!”

Înseamnă că la mulți dintre noi li-se va lua o parte din pâinea de toate zilele și așa destul de puțină și amară pentru noi și familiile noastre.

Înțelegem să facem sacrificii, dar în limita puterilor noastre, ori nu s'a ținut câtuși de puțin seamă de aceasta și cei mai săraci dintre noi, am fost loviți mai aspru prin noua lege și decizie ministerială.

Nu înțelegem să ni-se urce cotizațiile cu 100 % când Dvs. ați declarat în plin Parlament, cu ocazia discuției proiectului de lege pentru unificarea asigurărilor sociale, în ședința dela 1 Aprilie a. c., că: **nimeni nu va plăti mai mult, de cât a plătit până acum!** Totuși constatăm că dispozițiunile luate sunt contrare acestor afirmațiuni ale D-stră.

Respectos Vă rugăm, Domnule Ministru, să Vă plecați urechea la durerile noastre, venind eventual în mijlocul nostru, iar D-stră care sunteți un adânc cunoscător al problemei muncitorești, să binevoiați a dispune că în ceia-ce ne privește pe noi membrii Casei Miniere „Mica-Ruda 12 Apostol” din Brad, să ni-se

aplice și pe mai departe decizia ministerială Nr. 7899 din 16 Ianuarie 1930, sub regimul căreia fondul Casei noastre miniere, a funcționat în condițiuni mulțumitoare, dând anual excedente, deși cotizațiunilor erau mai mici, totuși ne asigurau pensuni mai mari. **In mod stăruitor cerem să nu ni-se aplice decizia ministerială 202,759 din 3 Martie a. c., publicată în M. Of. Nr. 60 din 13 Martie a. c. întrucât această decizie ne impune sacrificii prea mari, față de salariile noastre foarte modeste.**

Totodată cerem ca limita vârstei de pensionare să fie micșorată, iar anii necesari de serviciu să fie reduși la 25 de ani cel mult. — Acesta deoarece e lucru notoriu, că din cauza sărăciei noastre suntem forțați să ne angajăm ca lucrători la mină din cea mai fragedă vârstă, chiar dela 16 ani, iar munca istovitoare ce depunem, aerul greu din mină, fumul de dinamită și praful dela mașini, la 15-20 ani de serviciu continuu, fac din noi adevărate umbre ome-nești și pepeniere de tuberculoză.

Cheltuielile cu Casele de Asigurări Sociale și cu administrarea fondului de pensie, să fie comprimate până la limită!

În speranțe că ne veți face dreptate, Vă rugăm, Domnule Ministru, să primiți asigurarea profundului nostru respect.

Crișcior, Jud. Hunedoara, 7 Aprilie 1933.

(Urmează semnăturile aproape a tuturor muncitorilor minieri dela Soc. „Mica” — Brad).

N. R. Întreaga muncitorime minieră din ținut, se simte adânc nedreptățită prin urcarea arbitrară a cotizațiilor la fondul de pensii. O delegație de muncitori se va prezenta Domnului Ministru al Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, căruii îi va înainta Memorialul, protestând energic în contra tuturor măsurilor nedrepte ce s'au luat și care lovesc crunt în interesele muncitorilor minieri, cerând a se reveni la deciziuni echitabile și care să țină seama de realitate.

D. Z.

**Fotografii, mărimi artistice,
diapositive, lucrări pentru
amatori se execută la
Foto Fortuna
E. AUER
Brad. 6-2**

Cerc cultural.

A treia întrunire a cercului cultural „Hunedoara” a avut loc în comuna Mănerău, comună frumoasă și cu populație curat românească. A fost în ajutor și o zi frumoasă de primăvară cu un cer senin și voie bună.

De dimineața, învățătorul din loc a ținut o lecție practică cu clasa II-a „Cei doi călători” — cetire. Lecția a fost reușită.

Împreună cu copiii școlii și numerosul public, s'a participat apoi la serviciul divin în biserica satului, săvârșit de preotul Rudeanu ce a dat deasemenea sprijin reușitei acestui cerc.

Ședința publică, de după amiază, a fost însă cea mai înălțătoare parte. Au fost foarte numeroși săteni. A vorbit dl. inv. D. Stana „Importanța și rolul școlii”.

Informațiuni

Dorim abonaților și cititorilor noștri, sărbători fericite!

Programul de sf. Paști în Brad: În ziua I de Paști, dimineața la ora 3 în sala de gimnastică a liceului, Slujba Invierii, Utrenia și în continuare sf. Liturghie. Va cânta începând dela Inviere până la finea sf. Liturghii, corul mixt al Asociației corale, compus din tot ce are Bradul mai select, sub conducerea d. prof. Gh. Pârvu. Notăm, că această Asociație s'a pregătit în vederea acestor sărbători cu un Irmos și cu o Priceasnă specială foarte frumoasă.

După masă — după obiceiul strămoșesc — începând cu ora 1 se vor ridica Paose cu pomenirea celor morți la fiecare mormânt din cimitirul bisericii. Seara, ora 6 Vecernia. În ziua II-a de Paști sf. Liturghie se va începe la ora 10. Răspunsurile vor fi date tot de corul Asociației corale.

Alegerile dela Camera de Muncă — Deva. Muncitorii minieri din ținutul Zarandului, înțelegând deosebita importanță a Camerelor de Muncă, au hotărât ca prin Sindicatul lor independent-național: „Crisul Alb”, cu sediul în com. Crișcior, să facă cartel și să depună o listă comună împreună cu grupările muncitorești, ce au principii sănătoase și ideea de ordine la baza lor, atât din județul Hunedoara, cât și din județul Alba, cari laolaltă formează circumscripția electorală a Camerei de Muncă ce are sediul în Deva, pentru alegerile fixate la data de 23 Aprilie a. c., luptând în contra listei Socialiste de pe Valea Jiului.

Au fost aleși următorii candidați pentru Secția salariaților industriali din partea muncitorilor minieri ai Soc. „Mica” — Brad: *Borza Ioan, Benea Teodor și Luț Teodor*, fruntași ai muncitorilor de aici. Lista Nr. 2 pe care candidează aceștia este sprijinită de întreaga muncitorime conștientă din ambile județe și are cele mai mari șanse de reușită.

Din cauza sărbătorilor „Zarandul” Nr. 7 v'a apărea în 27 Aprilie c.

Poșta redacției și administrației

D. Ionel Neagu — Da, primim ceace d-ta ne propui. Am mai primit abonamente dela d. Baci Ion, inv. Răcăștie — Hunedoara 40 lei, Mitică Camber, Fitionești, jud. Putna, 35 lei; d. Băl Alexe, Luncoiul de sus, 35 lei; d. Balasko Ștefan, maestru miner, Valea Morii 40 lei; d. Covacs, prim-casier, Soc. „Mica” 80 lei; d. Crișan, inv. Târnăvița — Brănișca, 35 lei, d. Incicău Petru, dir. șc. Baia de Criș, 35 lei; Iga Nicolae, mecanic Tărățel, 40 lei; d. Popescu Daniil, inv. Lunca—Mureșului—Turda, 40 lei; d. Racoviță Cehan, inginer, 40 lei; d. Cioban Simion, șef minier, Musariu, 40 lei.

Elevii școlii au recitat și executat cântări frumoase. S'a jucat un mic teatru școlar, în două acte.

Vorbește apoi ca încheiere d-l președinte al cercului, Anghel Constantinescu inv. dir. în Hunedoara. În câteva fraze bine potrivite d-sa arată că țara noastră cu toate timpurile grele prin care trece omenirea, a biruit. Ce jale este în Rusia! În câte țări traiul este foarte greu și scump. Prin muncă, cumințenie și cu nețărmuită dragoste de țară să mergem tot înainte.

„Să fim mândri că suntem români!” sunt ultimele vorbe al căror ecou se prelungește cu strigătele de „trăiască”.

În urmă părintele Rudeanu mulțumește învățătorilor pentru munca și jertfa ce depun.

I. BACIU